ھىجران ناخشىسى

(1982 ـ 1992 ـ ژىللار)

بۇ يورۇق ئالەمدە، ئىنسان قەلبىگە،
ھىجران دەردىدەك ئەپغان بولمىغان.
ئالتۇن تەخت ئۈستىدە تۇرۇپ بابۇرشاھ،
بىر قېتىم كۆڭلى شادمان بولمىغان.
يات ئەلنىڭ مۈلكى ھەم، مەلىكىسى ھەم،
تاھىرنىڭ كۆڭلىگە ئارام بولمىغان.
باغداتنىڭ مۇھتەشەم قەسرۇ ئەيۋانى
غېرىبنىڭ دەردىگە مەلھەم بولمىغان.
ۋەتەندىن ئايرىلىپ ئۆتكەن ئۆمۈرگە،
ھېچ كىشى كۆڭلىدە رىزا بولمىغان.
دېمەككى، ئۆز ۋەتەن ھەممىدىن ئەلا
ۋەتەنسىز خوش ئۆمۈر ئەسلا بولمىغان!

سابىت ئۇيغۇرى

غۇلجا يولى*)

غۇلجا يولى، غۇلجا يولى، بۇ ئۇزۇن يوللار،
ئىلى بويلاپ ئارغامچىدەك سوزۇلۇپ ياتار.
سۇيدۇڭ، قورغاس، ياركەنت، چونجا، چېلەك، ئالمۇتا
بىلمەيمەن، يەنە قانچە مەنزىللەر قاتار...

غۇلجا يولى، غۇلجا يولى، بۇ قىدىم يوللار،
جىمجىت ياتقان سىرلىق دالا، تاغ، جىرا - غوللار...
سەلكىن شامال قۇلۇغىمغا پىچىرلاپ ئېيتتى:
- قارىغىنا، بۇ يوللاردا ئەجدات ئىزى بار!

كۆز ئالدىمغا كەلدى: چەكسىز بىر سامان يولى،
ئىپەك ئارتىپ ماڭغان تالاي كارۋان يولى،
بىر چاغلاردا قەشقەرىي ھەم ئۆتكەن بۇ يولدىن
سۇرگۇن بولۇپ ماڭغان سۇلتان ئەلاخان يولى!

يۈز ژىل بۇرۇن بوۋام ماڭغان ئىكەن بۇ يولدا،
ئەللىك ژىلنىڭ ئالدىدا مۇساپىر ئاتام.
ئەندى نوۋەت كېلىپ مەنمۇ كېتىپ بارىمەن
بۇ قىسمەتلەر قاچانغىچە قىلاركىن داۋام؟!

نېمە ئۈچۈن تۈگىمەس بۇ ئۇيغۇر قىسمىتى،
ياكى مىراس قالدۇرغانمۇ بىزگە كۆچۈشنى؟
مەن تىلەيمەن، ئەۋلادىمغا «كۆچ - كۆچ»نى ئەمەس،
ئۆز ئېلىدە ئەركىن - ئازات ياشاپ ئۆتۈشنى!

*) 1981 - ژىلى 28 - دېكابر كۈنى غۇلجىدىن چىقىپ، ئالمۇتىغا كېلىۋېتىپ،
يول ئۈستىدە ژۇقارقى مەنزىرىلەر كۆز ئالدىمدىن ئۆتتى.

قازاق ئېلىمگە سالام

سالام، تۇققان قازاق ئېلىم، سېنى مەن سېغىنىپ كەلدىم،
قولۇم كۆكسۈمدە ھۆرمەتتە، سالامىمنى بېرىپ كەلدىم.
مېنىڭ كىندىك قېنىم ئاققان ئانا يۇرتۇم - دىيارىم سەن،
شۇڭا ئىشقى ئۇتىكىنى جانۇ - باغرىمغا تېڭىپ كەلدىم!
سەبى چاغىمدا قوينۇڭدىن ئېلىپ كەتكەن ئىدى تەغدىر،
ئەللىك ژىل ئۆتۈپ يۇرتۇم، قوينۇڭغا يېنىپ كەلدىم.
تېنىم ئايرىلسىمۇ سەندىن، دىلىم ئايرىلمىدى ھېچۋاق،
ژىراق يۇرتلاردا زۇرگەندە، سېنى مەن ياد ئېتىپ كەلدىم.
سېنىڭ بەختىڭگە كۈلدۈم مەن، سېنىڭ دەردىڭگە ئاھ ئۇردۇم،
تازا قەلبىمگە مېھرىڭدىن ھارارەت - ئوت سېلىپ كەلدىم!
ئۆزى كەپتۇ دېمەڭ دوستلار ۋەتەننىڭ ئەلچىسىدۇرمەن:
كۈرەشچان ئۇيغۇرستاننىڭ سالامىنى ئېلىپ كەلدىم.
كۈرەشچان ئۇيغۇرستاندا تۆكۈلدى قىپ - قىزىل قانلار،
تۆكۈلگەن ئاشۇ قانلارغا قىساس دەۋا قىلىپ كەلدىم!
شەرىقنىڭ ئەجدىھاسى كېپ، تىرىك ژۇتقاندا خەلقىمنى،
غەزەپتىن قانلىرىم قايناپ، يانارتاغدەك يېنىپ كەلدىم!
ئىلى، تارىم بويىدا «ئاھ!» ئۇرۇپ مەزلۇم ئېلىم قالدى،
شۇ ئەلنىڭ قايغۇسىنى جانۇ - باغرىمغا سېلىپ كەلدىم.
ۋەتەننى دەپ، ژىگىرمە ژىل قارا زىنداندا ياتتىم مەن،
ياۋغا باش ئەگمىدىم ھەرگىز، ئۇنى باش ئەگدۈرۈپ كەلدىم!
ۋەتەن ئىشقى چېلىشلاردا ماڭا سۇنماس قانات بەردى،
كۈرەش مەيدانىدا سانسىز ئۆلۈملەرنى يېڭىپ كەلدىم.
جاپا تارتساممۇ زىنداندا ئۆزەمنى بەختىيار دەرمەن،
جاپاكەش مىللىتىم بىرلەن تەقدىرداش بولۇپ كەلدىم.
قاراڭغۇ ئۇيغۇرستاننىڭ ئاتارغا تاڭلىرى باردۇر،
ئاشۇ تاڭلارنى تەبرىكلەپ غەزەللەر ياڭرىتىپ كەلدىم!

قازاقستان - ئۆز ئېلىم

(كىچىك داستان)

تەبىئىي، ھەر خەلقنىڭ ئۆز تىلى بار،
ئۆز يېرى، ئۆز ماكانى - ئۆز ئېلى بار.
ۋەتەنسىز يارالمىغان ھېچبىر خەلق،
دېمەككى، ھەر ئەلنىڭ ئۆز نېسىۋى بار!

ئۆزەم - ئۇيغۇر، ئېلىم مېنىڭ ئۇيغۇرستان،
ئۇيغۇرنىڭ قېنى ئاقار ۋۇرىگىمدە.
تەغدىرنىڭ يازمىشى شۇنداق ئىكەن؛
تۇغۇلدۇم، ئالىتاغنىڭ ئېتىگىدە!..

ئۇيغۇرلار تەڭرىتاغنى ماكان ئەتكەن،
جۇڭغار، تارىم ۋادىسىدا ياشاپ ئۆتكەن.
ئەجرىدە ئانا يۇرتنى گۈللەندۈرۈپ،
ئاجايىپ مەدەنىيەت ئىجات ئەتكەن!

بۇنىڭدىن مىڭ ۋىل بۇرۇن ئەجداتلارنىڭ،
قېلىمىي يەتتىسۇغا يەتكەن ئىدى.
تارىخنىڭ ئەگىر - توقاي يوللىرىدا،
بۇ ئەلگە نەچچە كېلىپ كەتكەن ئىدى...

خۇددى شۇنداق، قازاقنىڭمۇ قاچقۇنلىرى،
ئۇيغۇرلار دىيارىدىن پانا تاپقان،
دېمەككى، ئۇيغۇر بىلەن قازاق ئېلى،
تىلى بىر، تەغدىرى بىر ئۇرۇق - تۇققان!

يادىمدا، يۈز ۋىل بۇرۇن بوۋىلارنىڭ،
بېشىغا ئېغىر كۈنلەر چۈشكەن ئىدى.
زالىمنىڭ زۇلۇمىغا چىدالماستىن،
تۇغۇلغان ئەلنى تاشلاپ كۆچكەن ئىدى.

بوۋىلار بويلاپ ئىلى ياقىسىنى،
يېتەكلەپ، سەبى بالا - چاقىسىنى،
مېڭىشتى گاھى ئاتلىق، گاھ پىيادە،
يوللاردا ئېيتىپ «كۆچ - كۆچ» ناخشىسىنى!

كۆچمەنلەر كۆچۈپ ماڭغان سوغاقلاردا،
پىيادە، گاھىدا ئات - ئۇلاقلاردا.
مۇزلىسا، ئۆتەڭلەردە گۈلخان يېقىپ،
ئۇسسىسا، سۇ ئىچىشكەن بۇلاقلاردا.

شۇ يوسۇن مېڭىپ تاغۇ - داۋان ئۆتكەن،
يەتتىسۇ بويلىرىغا كېلىپ يەتكەن.
جەرەنلەر ماكان قىلغان باياۋاندا،
يەر تېرىپ، شەھەر سېلىپ، ئاۋات ئەتكەن!

* * *

بوۋىلار كۆچۈپ ئاتمىش تولغان چاغدا،
نەۋرىلەر قىلدى غازات ھەرەمباغدا.

قۇللۇقنىڭ زەنجىرىنى ئۈزۈپ تاشلاپ،
قەھرىمان سەرۋازلىرى بولدى ھەغدا!

ئىنقىلاپ بورانلىرى گۆكرىگەندە،
ئەسكەرلەر ئالغا قاراپ ئىنتىلگەندە،
ئۇرۇمچى بوسۇغىدا جان تالىشىپ،
دۈشمەننىڭ تۇمشۇغى يەر تىرىگەندە.

ئۇرۇس كېلىپ گۇناينى تىلەۋالدى،
باسقۇنچى، باسقۇنچىنى يۆلەۋالدى.
«تېچلىق» ئەپسۇننى مىڭ بىر ئوقۇپ،
ئۇيغۇرنىڭ پۇت - قولىنى چۈشەۋالدى.

مىڭ ئەپسۇس، ئىنقىلاپنىڭ ئوتى ئۆچتى،
قوللاردىن يالتىرلىغان قىلىچ چۈشتى.
تەغدىرنىڭ قىسمىتىگە نېمە چارە،
ئۇيغۇرۇم يۇرتنى تاشلاپ يەنە كۆچتى!

تەغدىرنىڭ قىسمەتلىرى چۈشۈپ باشقا،
ۋۇرەكلەر قانغا تولدى، كۆزلەر ياشقا.
بىچارە كۆچمەن ئۇيغۇر نەگە بارسۇن،
قېرىنداش قازاق - قىرغىز ئەلدىن باشقا؟

ئۆز ئېلىگە سىغمىغان دەرتمەن ئۇيغۇر،
قېرىنداشلار دىيارىدىن پانا تاپتى.
قەرداشلىق مېھرىدىن قۇۋۋەت ئېلىپ،
ئېزىلگەن ۋۇرەكلەرگە داۋا تاپتى!

كەلدۇق بىز، تالاي ئىشلار باشتىن كېچىپ،
قازىغىم قارشى ئالدى قۇچاق ئېچىپ.
بۇ ئەلنى ئانام - دېمەي قانداق چىداي،
تۇرغاندا ئۆز ئانىدەك مېھرىن چېچىپ؟!

بىر ئەسىر بولدى مانا، ئۇيغۇر ئېلى،
يەتتىسۇ بويلىرىدا ياشاپ كەلدۇق.
تەغدىرداش بولۇپ قازاق، قىرغىز بىلەن،
تارىخنىڭ ئېغىر ۋۈكنى تەڭ كۆتەردۇق.

قازاقنىڭ ئامانگېلدى باتۇرلىرى
زۇلۇمغا قارشى ئىسيان كۆتەرگەندە.
ئۇيغۇرنىڭ ئانايەتتەك مەردانلىرى،
ئات سېلىپ كىرگەن ئىدى قانلىق جەڭگە!

پادىشا، لاشمانلىقىا بالا ئالغاندا،
خەلقلەر ئىسيان قىلىپ قوزغالغاندا،

ئۇيغۇرنىڭ توخنىيازدەك باتۇرلىرى،
شېھىت بولغان قايقا دېگەن شۇ داۋاندا!

سوۋېتلەر سېپىدە ئۇيغۇرلارنىڭ،
مۇنبەردىن ئورۇن ئالغان يەرلىرى بار!
دۇتتۇۋنىڭ كاللىسىنى مىجىۋەتكەن،
ماخمۇتتەك ئارسلان ژۇرەك ئەرلىرى بار!

ئۇيغۇرنىڭ تالاي باتۇر ئوغلانلىرى،
جەڭلەردە ئەل - يۇرت ئۈچۈن قېنىنى تۆككەن.
سۇلھىدەك، ياقۇپوۋتەك مەردانلىرى
قەھرىمان ئاتاق ئېلىپ جەڭدە ئۆتكەن!

ئېتىزدا ئەمگەك قىلىپ داڭ چىقارغان،
مەرىيەم، ئادالەتتەك قىزلىرى بار.
باتۇرلۇق، جاسارەتنىڭ نىشانىسى،
كۆكسىدە يالتىرلىغان يۇلتۇزى بار!

مەن ئەشۇ ۋەتەنپەرۋەر ئۇيغۇردىن مەن،
قازاقستان دىيارىدا تۇغۇلدۇم مەن.

شۇ يەرگە ئاققان مېنىڭ كىندىك قېنىم،
شۇ ئەلگە مېھر قويۇپ چوڭ بولدۇم مەن.

خەلقىم بار، پەخرلەنسەم ئەرزىيدىغان،
بېشىدا بەخت قۇشى ئەگىيدىغان.
مەرت ئوغلى، ھۆر سۈپەتلىك قىزلىرى بار،
بىر قېتىم سۆيسەڭ ژۇرەك سەگىيدىغان.

شۇڭلاشقا، بۇ ۋەتەن ئۆز ئېلىم مېنىڭ،
دۇنياغا تەڭ قىلمىغان يېرىم مېنىڭ.
تۆپرىغى، تېشى ماڭا قەدىرلىكدۇر،
شاقىرىغان ساپ سۇلىرى قېنىم مېنىڭ!

سۆيۈملۈك ئېلىم مېنىڭ - قازاقستان،
بەختىگە خەلقىمىزنىڭ بولغىن ئامان.
ئالەمگە نۇرىن چاچقان قۇياش ئوخشاش،
جاھاندا مەڭگۈ پارلاپ تۇرغىن ھامان!

1982 - ژىل، ئاپرېل.

• •

ئۆزەمگە خىتاپ

ھەي شائىر، ئانا يۇرتقا يېنىپ كەلدىڭ،
ژۇرەككە ئەل ئىشقىنى تېڭىپ كەلدىڭ.
بۇلۇتلارنى يېرىپ چىققان قۇياش ئوخشاش،
قاتمۇ - قات توسقۇنلارنى يېڭىپ كەلدىڭ!
قەپەزگە بەندە بولغان بىر قۇل ئىدىڭ،
ئازادە سايرالمىغان بۇلبۇل ئېدىڭ.
ھە، ئەندى، گۈلشەن باغىنىڭ بۇلبۇلى سەن،
سايرىغىن، سايرىغىلى بارغۇ ئەركىڭ!
كۆڭۈلدىكى غەزىنەڭنى ئاچقىن ئەندى،
ئۈنچە - مارجان، دۇرلىرىڭنى چاچقىن ئەندى.
باھارنىڭ ئۇرغۇپ ئاققان تاشقىنىدەك،
سەل بولۇپ، قىيان بولۇپ تاشقىن ئەندى.
گۆزەلدۇر، كۆڭۈللۈكدۇر، بۇندا ھايات،
كۈيلىگىن شۇ ھاياتنى، قىلغىن ئىجات.
شېرىيەت كۆكىدىكى شۇڭقار بولۇپ،
ئەڭ بۈيۈك چوققىلارغا قاققىن قانات!
كۈرەشلەر قاينىمىدا، قاينار كۈچ بول،
جاھالەت - خۇراپەتكە مەڭگۈ ئۆچ بول.
ھەق سۆزلە، ھەقىقەتنى يازغىن ھامان،
خۇشامەت، رەزىللىككە ئوت - خۇرۇش بول!
ياز شائىر، قازاقستان ئېلىڭنى ياز،
بۇندا ھۆر ياشاۋاتقان خەلقىڭنى ياز.
خەلقى ئالەم ئالدىدا ماختان ئەتكەن،
خۇش ئۆمۈر ھەم پاراۋان بەختىڭنى ياز!

1982 - ژىل، مـاي.

لۇتپۇللا*)

مېنى، شائر دېمەڭ دوستلار، شېئر سۇلتانى ـ لۇتپۇللا،
ۋەتەن ئاسمانىدا يانغان يورۇق چولپانى ـ لۇتپۇللا.
كۇرەشچان ئۇيغۇرستاننىڭ جەسۇر ئوغلانى-لۇتپۇللا،
ئېلىمنىڭ پەخرى ئەۋلادى، شەرەپ ـ شانى-لۇتپۇللا.

پۈتۈن دۇنياغا داڭ كەتكەن ماكاندۇر ئۇيغۇرستانىم،
گۆزەللىكتە گويا جەننەت، كۇرەشتە داڭقى داستانىم.
شۇ ئەلدە ھۆر ياشاپ ئۆتكەن، كۇرەشچان، باتۇر ئەجدادىم،
ئەشۇ ئەجداتىنىڭ ئەۋلادى، ئۈمىت ـ ئارمانى لۇتپۇللا.

قاچانكى كۈن چىقىشتىن ئوت چېچىپ بىر ئەجدىھا كەلدى،
ئاشۇ كۈن ئۇيغۇرستاننىڭ ئىقبالى قارا كەلدى.
قارا تۈندە ئازاتلىققا چاقىرغان سادا كەلدى،
ئۇلۇق جەڭلەرگە چاقىرغان كۇرەش سىگنالى لۇتپۇللا!

ئاقسۇ بويىدا لۆتۈن غەزەپلىك نەرىلەر تارتتى،
قىساس ۋولقانلىرى پارتلاپ، زۇلۇم تەختىگە ئوت ياقتى.
ھېكمىنۇردەك مۇناپىقلار ئۇنى دۈشمەنلىگە ساتتى،
رەقىپىنىڭ دامىغا چۈشتى، ۋەتەن ئارسلانى لۇتپۇللا!

ئوتتۇز يەتتە ئوغلاننى، قارا زىندانغا تاشلاشتى،
بىرىنى ئوتتا كۆيدۈردى، بىرىنى دارىغا ئاستى.
بىرىنىڭ كۆزىنى ئويدى، بىرىنى جادىغا باستى،
ئاشۇ جەڭدە ھالاك بولدى ۋەتەن قۇربانى لۇتپۇللا!

لۇتپۇللا يىقىلغان كۈن ئاسماندىن قۇياش مۆكتى،
تەبىئەتمۇ تۇتۇپ ماتەم، بۇلۇتلار يېشىنى تۆكتى.
مۇسىبەت ئېلىكىدە تەگرى تېغى ھەم قەددىنى پۈكتى،
ئېلىمنىڭ قەلبىنى ئەزدى جۇدالىق داغى، لۇتپۇللا.

لۆتۈن ئاكام يىقىلغاندا ئون سەككىزگە تولغاندىم،
قەۋرىدە قەسەم يادلاپ قەلەمنى قولغا ئالغاندىم.
ئىزىنى بېسىپ مەنمۇ بىر شائىر بولۇپ قالدىم،
مېنىڭ شائىر ئاۋازىمنىڭ سوغۇلماس كانى لۇتپۇللا.

ئايا، شائىر، ئۆزەڭ كەتتىڭ ئۈمىت ـ ئارمانلىرىڭ قالدى،
ئۈمىت يۇلتۇزلىرى چاقناپ، شېئىر ـ داستانلىرىڭ قالدى.
ئېچىلماستىن غازاڭ بولغان باھار بوستانلىرىڭ قالدى،
خەلقىنىڭ قەلبىدە ئۆچمەس قىساس ۋولقانى، لۇتپۇللا!

ئايا، شائىر تاۋاپ ئەيلەپ سېنىڭ قەبرۇ ـ مازارىڭنى،
جەسۇر ئەۋلاتلىرىڭ كەلدى، ئوقۇپ ئوتلۇق غەزەلىڭنى.
تىنچ يات قەبر ئىچىدە سەن، كۈتۈپ ئازات زامانىڭنى،
ۋەتەن ئازات بولغان چاغدا بۇلارسەن شادى، لۇتپۇللا!

1982 ـ ژىل، ئۆكتەبر.

*) بۇ شېئر بىشكەك شەھرىدە، لۇتپۇللا مۇتەللىپنىڭ 60 ژىللىغىنى خاتىرلەش چوڭ ژىغىنىدا ئوقۇپ بېرىلگەن.

غېنى باتۇر قەۋرىسىگە

غېنى باتۇر يالقۇنجىغان ئوت ئىدىڭ،
ئەمدى ئۆچۈپ، قارا يەردە يېتىپسەن.
ئانا ۋەتەن ئەركىنلىكىنى كۆرەلمەي،
ئارمان بىلەن بۇ دۇنيادىن ئۆتۈپسەن!

ئۆمۈر بويى كۈرەش قىلىپ ياشىدىڭ،
دۈشمىنىڭگە باش ئەگمىدىڭ سەن پەقەت.
كەڭ جاھانغا سىغمىغان بىر ئەر ئىدىڭ،
سېنى قانداق سىغدۇرغاندۇر تار لەھەت!

غېنى باتۇر، غۇلجا يولى بويىغا،
ئەۋلاتلىرىڭ گېگانت ھەيكەل قويۇپتۇ.
ھەيكىلىڭمۇ ئۆزەڭ ئوخشاش ژىراقتىن،
ئۆتكەنلەرگە مەغرۇر قاراپ تۇرۇپتۇ.

تازىم قىلىپ ھەيكىلىڭنىڭ ئالدىدا،
مەن تۇرىمەن ئېگىپ مەغرۇر بېشىمنى
ساڭا ئاتاپ بىر قىرائەت ئوقۇدۇم،
كۆزلىرىمدىن تۆكۈپ ئاچچىق يېشىمنى 1)

قەۋرەڭدىن ھەر قېتىم بىر ئۆتكەندە،
ھۆرمەت قىلىپ باش ئېگىمەن مەن ساڭا.
ھېچ ئىشەنگىم كەلمەس «ئۆلدى» دېگەنگە،
تىرىكدەكلا تۇيۇلىسەن سەن ماڭا!

كىم ئېيتىپتۇ: ـ «غېنى باتۇر ئۆلدى» ـ دەپ،
چىن باتۇرلار ئۆلمەيدۇ يەر يۈزىدە.
ئات ئوينىتىپ، قىلىچ چاپقان قىياپەڭ،
جۇش ئۇرۇلىنىپ تۇرار ئەلنىڭ كۆزىدە.

ـ غېنى باتۇر ـ ئۇيغۇر ئوغلى ـ دېگەندە،
خەلقىمىزنىڭ بېشى كوككە يېتىدۇ.
ئەر ژىگىتنىڭ بۇياق تۇرسۇن ئەرلىكى،
ئاتىغىمۇ خەلقنى شات ئېيتىدۇ!

كىم سۆيۈملۈك بولالمىغان سېنىڭدەك،
تىرىكلەردىن ئارتۇق سېنىڭ ئۆلگىنىڭ.
ھەر ئۇيغۇرنىڭ ژۈرىگىدە بىللە سەن،
شۇ ئەمەسمۇ سېنىڭ تىرىك ژۈرگىنىڭ!؟

1983 ـ ژىل.

1) 1944 ـ ژىلى نويابىردا غېنى باتۇر ئۆز ئەترىتى بىلەن غۇلجا شەھرىگە ھۇجۇم قىلىپ كىرىپ، تۇنجى پارتىزان شتابىنى قۇرغاندا، مەن شۇ شتاپتا كاتىپلىق خىزمىتىنى قىلغان ئىدىم. غېنى باتۇر مېنى «بالا قارىۋاي» دەپ ئاتاتتى.

ئانا

ياخشىلار، ئىزگۇ جانلار كۆپ جاھاندا،
شۇلارنىڭ شاراپىتى ـ ئالەم يورۇق.
سورىدىم : ـ شۇ ياخشىلار ئارىسىدا،
دۇنيادا ھەممىدىن كىملەر ئۇلۇق؟

بىرىسى دەيدۇ: ـ ھەممىدىن ئىشچى ئۇلۇق،
ھاياتقا يول كۆرسىتىپ، ئىلىم بەردى.
بېمىننەت ئەجرى بىلەن بارچىمىزغا،
قولايلىق ئۆي بىلەن ئىسسىق كىيىم بەردى.

بىرىسى دەيدۇ: ـ ھەممىدىن دېخان ئۇلۇق،
تىرىكچىلىك يوللىرىنى ئۇ ئۆگەتتى.
ئىنسانغا پاراۋانلىق ئاتا قىلىپ،
يوقسۇللۇق قايغۇسىنى ئۇ ئۆگەتتى!

بىرىسى دەيدۇ: ـ ھەممىدىن ئالىم ئۇلۇق،
ئۇ خەلققە سائادەتلىك ھايات بەردى.
ئادامزاتنى ئاياققا دەس تۇرغۇزۇپ،
پەرۋاز قىلىپ ئۇچۇشقا قانات بەردى!

بىرىسى دەيدۇ: ـ ھەممىدىن شائىر ئۇلۇق،
ئەركىنلىك بايرىغىنى تىك كۆتەرگەن.
جاراڭلىق، ئوت قاناتلىق ناخشا بىلەن،
قەلبىڭگە مۇھەببەتنىڭ ئوتىنى تەرگەن!

مەن دەيمەن: ـ ھەممىدىن ئانا ئۇلۇق،
شۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئانا تۇققان.
مېھرىۋان كۆكرىگىدىن ئاق سۈت بېرىپ،
ئۇچۇم قىلىپ، قاتارىغا ئانا قاتقان!

دوستلىرىم، ئانىلارغا باش ئېگەيلى،
ھەممىنى ئانا تۇغۇپ بەرگىنى راس.
شۇڭلاشقا، ئالقىش، ھۆرمەت، شاتۇ ـ شەرەپ،
ھەممىسى پەقەتلا شۇ ئانىغا خاس!

قەلبى قۇياش ئانىلار

قۇياش بولۇپ بار ئالەمگە كۈلۈپ باققان ئانىلار،
دەريا بولۇپ ۋادىلارغا تولۇپ ئاققان ئانىلار.
پەرزەنتىگە پەرۋانە بوپ قانات قاققان ئانىلار،
ۋۇرەكلەرگە مۇھەببەتنىڭ ئوتىن ياققان ئانىلار!

كېچىلەردە كىرپىك قاقماي «ئەللەي» ئېيتىپ كۈيلىگەن،
پەرزەنتىگە ئۇزاق ئۆمۈر، يورۇق ئىقبال تىلىگەن.
ياخشىلىقنى ئارزۇ قىلغان، يامانلىقنى بىلمىگەن،
ئىزگۈلۈك ۋە ساخاۋەتكە تۇگمەس كان ئانىلار!

بار ئالەمنىڭ سېخىلىغىنى بىر ۋۇرەككە تۇگۇشكەن،
بارچە ئىنسان قايغۇسىغا شېرىك بولۇپ بۆلۈشكەن.
ئۆزىنىڭ ئەمەس، ئۆزگىلەرنىڭ بەختى ئۈچۈن كۈلۈشكەن،
مۇرۇۋۋەتتە بار جاھانغا شاھى سۇلتان ئانىلار!

گۆدەكلەرگە ئەقىل بېرىپ، ئەل سۆيۈشنى ئۆگەتكەن،
قەلبىمىزگە شاتلىق بېرىپ، دەردىمىزنى تۈگەتكەن.
ئەقلى بىلەن ئۇرۇق تېرىپ، مېھرى بىلەن گۈللەتكەن،
بارچە ئىنسان قەلبىدىكى مۇقەددەس جان ئانىلار!

جەڭ چېغىدا جەڭچى بولۇپ ياۋغا قارشى ئوق ئاتقان،
ئۆزى يېرىم ئاچ تۇرسىمۇ مەيدانغا نان ئۇزاتقان.
ئېغىر يىللار ئازاۋىدا ياشلىغىنى يوقاتقان،
ئەۋلاتلارنىڭ بەختى ئۈچۈن ئوتقا كىرگەن ئانىلار!

تېچلىق چېغى فابرىكىدا ستانوكلار ۋۇرگۈزگەن،
ماكلاي تەردە يەر سۇغۇرۇپ، ئالتۇن داننى ئۈنگۈزگەن.
ئۇستاز بولۇپ ئەۋلاتلارنىڭ قەلبىگە نۇر سىڭگۈزگەن،
يېڭى ھايات قۇرۇۋاتقان مەردۇ ـ مەيدان ئانىلار!

ئىنسانىيەت ھاياتىغا ئۆزى بولۇپ پاسبان،
ئەۋلاتلارنى قانلىق ئۇرۇش ئاپىتىدىن ساقلىغان.
باشقا قىلىچ چۇشكەندىمۇ ھەقىقەتنى ياقلىغان،
زۇلۇمغا باش ئەگمەيدىغان چىن قەھرىمان ئانىلار!

«ئانا» دېسەڭ قەلبىمىزدە كۈن چىقىپ تاڭ ئاتىدۇ،
«ئانا» دېسە، بۆشۈكتىكى بالا قانات قاقىدۇ.
«ئانا» دېسە، ئاسماندىكى ئايمۇ كۈلۈپ باقىدۇ،
قەلبىمىزدە تاڭ ئاتقۇزغان يورۇق چولپان ئانىلار.

ئەي، ئانىلار، مېھرى شەپقەت تەڭرىسىنىڭ ئۆزى سىز،
ئىنسانىيەت دۇنياسىنىڭ مەڭگۈ پۈتمەس كۆزى سىز.
گۆدەكلەرنىڭ تىلىدىكى ئەڭ مۇقەددەس سۆزى سىز،
بۇ ئالەمدە تەڭدىشى يوق ئۇلۇغ ئىنسان ئانىلار!

1983 ـ يىل.

بىلال نازىم خاتىرىسىگە

مېنىڭ دەردىم بىھەد دوستلار، كۆڭۈلدە قايغۇ ـ زارىم بار،
يورۇق بەختىم قارا قىلغان پەلەكتىن دىل ئازارىم بار.
ۋەتەن ! ـ دەپ ناخشىلار ئېيتسام، غەزەلخاندەك ئاۋازىم بار،
غەزەلخانلىقنى ئۆرگەتكەن، بىلالدەك ئۇستازىم بار!

بوۋام سادىر بولۇپ سەردار، ياۋۇزغا قارشى ئات سالغان،
تۇمەن لەشكەر بىلەن قۇرشاپ، بايانداي شەھرىنى ئالغان.
ئىلىنى سورىدى بەش يىل ئەلاخان دېگەن سۇلتان،
ئۇلۇق جەڭدە يېڭىپ چىققان باھادىر سەرۋازىم بار!

ۋەتەن ئوغلانلىرى جەڭدە، ئەزىز جاننى پىدا قىلغان،
زۇلۇمنى ئاغدۇرۇپ تاشلاپ، ئازاتلىقنى جاكا قىلغان.
ۋەتەن بۇلبۇللىرى سايراپ، سەھەردە خۇش ناۋا قىلغان،
ئادالەت سازىنى چالغان بىلالدەك تېۋىلۋازىم بار!

ـ « يامان كۆرمەڭ مېنى دوستلار، ئېگەمنىڭ بىر قۇلىدۇرمەن،
كىشى قەدرىمنى بىلمەيدۇ، ۋەتەننىڭ گۆھرىدۇرمەن.
گۈلىستانىم غازاڭ بولدى، شۇ باغنىڭ بۇلبۇلىدۇرمەن،
كى دۆلەت كەتتى باشىمدىن زۇلۇمدا ئىنقىرازىم بار!»

«غەزەلىيات» كۈيلىرى ئاشىق كوڭۈلنىڭ ئىلتىجاسىدۇر،
ئەلەم چەككەن كۆڭۈللەرنىڭ ئارامبەخش ناۋاسىدۇر.

مۇسەپپا روھ، تازا ۋىجدان، نەپىس تۇيغۇ نەپەسىدۇر،
بولۇپ بۇلبۇل ناۋا قىلغان بىلالدەك ئەھلى نازىم بار.

نازىم ئاشۇ جەڭلەردە گويا چاقماق بولۇپ چاقنان،
«غازات دەر مۇلكى چىن» بىرلە، كۆرەشنىڭ ئوتىنى ياقنان.
كۆرەشتە يەكسىمۇ خەلقىم، پەلەك سول كۆز بىلەن باققان،
ئاشۇ تەتۈر پەلەككە دىلدا پۈتمەس ئىترازىم بار!

قەشقەرنىڭ قىزى نازۇك ئىلىغا پالىنىپ كەلگەن،
زۇلۇمغا بېشىنى ئەگمەي، يامۇلدىن قېچىپ كەتكەن.
كەتمەن تېغىدا باردۇر، نازۇكنىڭ ئىزى ژۇرگەن،
بۇ قىسسەنى بايان ئەتكەن بىلال ئاتلىق بايازىم بار.

مېنىڭ بىچارە خەلقىمگە ئەزەلدىن كەلمىدى ئامەت،
ئازاتلىقنىڭ كۈنى پاتتى يەنە كەلدى زۇلۇم ئاپەت.
ئاق خان بىلەن قارا خان كېلىشتى ئۆز ئارا شايەت،
گۇلىستاننى غازاڭ قىلغان زىمىستان ـ قىش ئايازىم بار.

ـ «مېنىڭ دەردىم تولا بىھەد، ئىبتارغا دادىغا بارمۇ؟
غېرىپ ئەرزىنى ئاڭلارغا ئادالەت پادىشا بارمۇ؟
ۋەتەندىن ئايرىلىپ قالدۇق، ئىلىمگە باش پانا بارمۇ؟»
دىبان ھەققە خىتاپ قىلغان بىلالدەك شىر دارازىم بار!

ئۇيغۇر بېشىدا ئاخىر، قارا كۈنلەر قانات قاقتى،
«كۆچ ـ كۆچ ناخشىسى» ئېيتىپ قىلتۇڭگە قاراپ ئاقتى.
ۋەتەننىڭ دەردىدە ژىغلاپ، كۆزىنىڭ گۆھىرى ئاقتى،
ياركەنت بويىدا قالغان مۇڭلۇق بىر مازارىم بار!

ئايا شائىر، تىنىچ ياتقىن، ئېلىپ ئەمدى ئارامىڭنى،
كۆرەش بىرلەن ياراتقاي نەسلىڭ ھۆرلىك زامانىڭنى،
ئازات خەلقىڭ ناۋا ئەيلەر چىلىپ تەمبۇر ـ دۇتارىڭنى،
ئەشۇ تويدا غەزەل ئېيتساڭ، سېنىڭمۇ ئىمتىيازىڭ بار!

ئەمگەكچى شەنىگە

قارىغىنا، نېمە دېگەن گۆزەل بۇ دۇنيا،
ياشىغان ماكانىڭ جەننەتدۇر گويا.
شۇ گۆزەل دۇنيانى يارىتىپ بەرگەن،
ئەمگەكچى ئىنسانغا دەيسەن «تەسەننا»!

تەر تۆكۈپ، ئېتىزنى گۈللىتىپ دېخان،
دانلاردىن تاغ ياساپ ئالىدۇ خامان.
سوغىتى ئەمەسمۇ ئاشۇ دېخاننىڭ،
دەستىخان ئۈستىدە كۈلۈپ تۇرغان نان!

ئىشچىلار ھەشەمەت ئۆيلەر قۇرۇدۇ،
سۆلەتلىك شەھەرلەر بېنا قىلىدۇ.
شۇ ئۆيگە ئۆزگىلەر كۆچۈپ كىرگەندە،
ئىشچىنىڭ ژۈرىگى خوشال كۈلىدۇ!

ئالىمنىڭ ئەمگىكى ھەممىدىن ئۇلۇق،
مېھنەت قىلىپ، ۋىكنىدە قازىدۇ قۇدۇق.
ئالىمنىڭ ئىختىرا ـ كەشپىياتىدىن،
مۇشكۇللەر ئاساندۇر، كېچىلەر يورۇق!

ئېتىزدا، زاۋۇتتا، تەجرىبىخانىدا،
شۇ ئەزىز جانلارنى كۆرىمەن ھامان.
شۇلارنىڭ مۇشەررەپ ئەمگىكى بىلەن،
بۇ ئالەم موشۇنداق گۆزەل، گۇلىستان.

كۈيلىسەك ئەمگەكچى ئەلنى كۈيلەيلى،
ھەممىنى كىيدۇرگەن ھەم تويغۇندۇرغان.
دۇنيانى ياراتقان قۇدرىتى بىلەن،
ھەممىدىن ئۇلۇقدۇر ئەمگەكچى ئىنسان!

تېچلىق ژىلىغا مەدھىيە

«ئىنسانىيەت تارىخى ئېچىلغاندىن بېرى، يەر يۈزىدە 3300 قېتىم چوڭ - كىچىك ئۇرۇشلار بولۇپ، جەمئى 5 مىللىيارتقا يېقىن ئادەم ئۆلتۈرۈلگەن. بۇنى ئەسكە ئالغان ب م ت 1986 - ژىلنى تېچلىق ژىلى - دەپ ئېلان قىلدى».
گېزىت خەۋىرى.

مىڭ ژىللىق، تۈمەن ژىللىق ھايات يولىدا،
ئۇرۇشلار ئىلكىدە ياشىدى ئىنسان.
ھېساپسىز ئۇرۇشلار، قانلىق قىرغىنلار،
گۇۋاھى بولمىشدۇر زېمىنۇ - ئاسمان!
تارىخنى ۋاراقلاپ قارىساڭ ئەگەر،
ئۇنىڭ ھەر بېتىدە، ئۇرۇشنىڭ ئىزى،
جەسەت بىلەن تولغاندۇر. بىزنىڭ ئانا يەر،
قان بىلەن ژۇيۇلغان پۈتكۈل يەر يۈزى!
زىندىيەت - كۈرەشلەر تولغان بۇ دۇنيا،
يوق ئۇندا ئۇرۇشسىز ئۆتكەن بىر سەنە.
قىرىق ژىل بۇرۇنقى دەھشەتلىك ئۇرۇش،
تېخى كۆز ئالدىمىزدا تۇرىدۇ ئەينە:
ئۇرۇشتا تۆكۈلدى دەريادەك قانلار،
مىڭلىغان شەھەرلەر بولۇشتى خاراپ.
مىللىونلاپ ئەرلەرنىڭ ئۆمرى قىيىلدى،
قالغانلار تارتىشتى ھېساپسىز ئازاپ!
ئىنسانغا ھېساپسىز ئازاپ كەلتۈرگەن،
دۇنيانى بۇلغىغان ئۇرۇش قاباھەت!
ئۇ ژىللار قالسىمۇ بىزدىن ژىراقتا،
ژۈرەكتە ئۆچمىدى قانلىق جاراھەت!
- بەس، ئەندى ئۇرۇشنى توختىتىڭلار! - دەپ،
كىشىلىك ۋىجدانى چىقاردى پەرمان.
جاھانغا تىنچلىق، ئادىمىزاتقا بەخت،
سائادەت تىلەيدۇ، جىمىكى ئىنسان!
ۋا لېكىن زالىملار يوقالمىغۇنچە،
زۇلۇم ۋە قارشىلىق پۈتمەيدۇ پەقەت.
دۇنيادا ئادالەت ئورنالمىغۇنچە،
مەڭگۈلۈك تېچلىق بولمايدۇ ئەبەت!
قەلبىدە ئۇرۇشنىڭ جاراھىتى بار،
ئانا يەر قانلارنى ئىچمىسۇن ئەندى.
خەلقلەر بېشىدا نۇر چېچىپ تۇرغان،
ئادالەت قۇياشى كۆچمىسۇن، ئەندى!
تېچلىق دېمەك - بۇ ھايات دېمەكدۇر،
تېچلىق دېمەك - بۇ بەخت دېمەكدۇر.
كىملەرگە ھايات - بەخت قىممەتلىك بولسا،
شۇلارنىڭ بارىغا تېچلىق كېرەكدۇر!

1986 - ژىل، يانۋار.

ماي تېڭىدا

مانا، بار ئالەمنىڭ تاكچىسى بولۇپ،
قۇياشتەك پارلىنىپ ياتار ۋەتىنىم.
ۋەتەنىنىڭ ھۆسنىگە ھۆسنىلەر قوشۇپ،
ماي تېڭى ئاتىدۇ، چېچىپ نۇرلىرىن!
كۆكۈلدە خوشاللىق ھىسلار ئويغىتىپ،
ماي تېڭى يورىدى، ئالتۇن نۇرلۇق تاڭ.
بۈگۈنكى ماي تېڭىنىڭ گۆزەللىكىدە،
ۋەتەنىنىڭ ئەتىكى ھۆسنى نامايان.
دوستلىرىم، گۆزەل ماي تېڭىنى كۆرۈپ،
ئازاتلىق تاڭلىرىنى ئويلاپ كېتىمەن.
ژىللارنىڭ ئۈستىدىن خىيالىم ئۇچۇپ،
كېلەچەك يوللىرىنى بويلاپ كېتىمەن!
ئەينە كۆز ئالدىمدا يورۇق بىر دۇنيا،
نۇرلارغا پۈركىنىپ پارلاپ ياتىدۇ.
قويىندا ياشىغان بەختىيار ئەۋلات،
كۈيلىرى پەلەكتە قانات قاقىدۇ!
ئۇندا يوق ئادەملەر قەلبىدە تەشۋىش،
ئۇندا يوق خەلقىمنى بىزار قىلغان يات.
ھەممە يەر ھۆر - ئازات، ھەممە ئەل تۇققان،
ھەممىسى ياشايدۇ بەختىيار ئىناق!
ئۇ كۈنلەر كېلىدۇ، مۇقەررەر ئېنىق،
تەبىئەتتە تۈن كېتىپ تاڭلار ئاتقاندەك!
بۈگۈن - ئۆتمۈش، كېلەچەك - بۈگۈن بولغاندا،
ۋەتەن جەننەت بولىدۇ، ئادەملەر - مەلەك!
ئېخ، ئاشۇ تاڭنىڭ بىر چولپىنى بولۇپ،
ئازاتلىق - تاڭ ئاتقىنىنى كۆرسەم ئېدىم مەن.
بەختىيار ئەۋلاتلار بىلەن قول تۇتۇپ،
ئازات ۋەتەن باغلىرىدا ژۈرسەم ئېدىم مەن!

1986 - ژىل. ماي.

ماي كېلىدۇ

ماي كېلىدۇ، ئەزىز دوستلىرىم،
خاسىيەتلىك بۇ بىرىنچى ماي.
زىمىستاننى سۈرۈپ، ژىراققا،
گۈلباھارنى ئېلىپ كەلگەن ئاي!
ھەر باھاردا ماي تېڭى ئاتار،
ماي تېڭىنى چولپان ئويغىتار.
سۆزۈلۈپ ماي تېڭى ئاتقاندا،
ئاشىقلارنىڭ قەلبى ئوت ئالار.
ھەي، گۆزەل ماي، گۆزەللىككە باي،
تەبىئەتنىڭ كۆركەم چېغى سەن.
چىمەنلىرىڭ، قۇشلىرىڭ بىلەن،
كۆكۈللەرنىڭ گۈلشەن بېغى سەن!
سېنىڭ يېشىل چىمەنلىرىڭدەك،
دايىم باھار بولسۇن ئېلىمىز.
ئۇچقۇق بولسۇن ۋەتەن ئاسمىنى،
كۈلۈپ تۇرسۇن كوكتە كۈنىمىز!

1986 - ژىل، ماي.

بالا خسلتى

كىچىككىنە ئوغلۇم بار ئىلىياس ئاتلىق،
قىلىقلىرى يېقىملىق، تىلى تاتلىق.
سۈتنى كۆرسە بىلىقتەك تىپىرلايدۇ،
قوشنى كۆرسە ئۇچىدۇ، ئۇ قاناتلىق.

ئوغلۇم مېنىڭ كۆزىدە بىر قىلىق تاپار،
ھەر قىلىقى ئاستىدا بىر سىر ياتار.
نەزەر سالسام ئوغلۇمنىڭ ۋۇجۇدىدا،
ئىنسانلىقنىڭ ئەڭ ئېسىل خسلتى بار.

ئاق ساقاللىنى كۆرسە ئۇ «بوۋا» دەيدۇ،
ئاق چاچلىقنى كۆرگەندە «موما» دەيدۇ.
كۆرۈنگەننىڭ ھەممىسى ئاڭا تۇققان،
-مونۇ ئۆزگە، مونۇ يات- دەپ ئايرىمايدۇ!

نېمە تاپسا بېرىدۇ «مانا مە» دەپ،
نېمە كۆرسە ئالىدۇ «ئەكەنە» دەپ.
سېنىڭ ـ مېنىڭ دېگەننى ئۇ بىلمەيدۇ،
قولى ئوچۇق، كوڭلى كەڭ، ئادىل ۋۇرەك!

كۆرگەن بولسا نېمىنى كۆردۇم دەيدۇ،
كۆرمىگەننى كۆردۈم دەپ ئۇ ئېيتمايدۇ.
ئېيتقان سۆزى ھەر قاچان چىن ھەقىقەت،
ئالدامچىلىق، قوۋلۇقنى ئۇ بىلمەيدۇ!

ماختاپ قويسا خوشال بوپ قوۋۇنىدۇ،
جېمىلسە خىجىل بوپ ئۇيۇلىدۇ.
ئانىسىنى قۇچاغلاپ سۆيگىنىدىن،
ـ كىچىر مېنى ـ دېگەندەك تۇيۇلىدۇ!

سەبىلەرنىڭ كۆڭلى نۇردەك تازا،
ئۇ مېھرىۋان، ئاق كۆڭۈل، ئادىل يانا.
كۆرگەن چاغدا بالىنىڭ خىسلىتىنى،
خوشاللىقتا چۆمىدۇ ئاتا ـ ئانا!

ئەزىز ئوغلۇم ئاتاڭدىن ساڭا خىتاپ،
سەن ئۆتسەن ئۆمۈردە داۋان ئاتلاپ.
ئۆتكەن چاغدا ئۆمۈرنىڭ داۋىنىدىن،
ئەشۇ ئېسىل خىسلەتنى قالغىن ساقلاپ!

ئــوغــلــۇمــغــا

(ئىككى شېىر)

1

مەن سېنى ئوغلان دېدىم، سەن ھەم خەلق ئوغلانى بول،
ئىشق مۇھەببەت ئاسمىنىدا پارلىغان چولپانى بول.
ئۆز ئېلىنى سۆيمىگەنلەر ئەر ئەمەس، ئادەم ئەمەس،
بىر ئۆمۈر تۇققان ئېلىڭنىڭ ئاشىقى دىۋانى بول.
ئەل گويا ـ مەشۇق سەنەمدۇر، سەن گويا- ئاشىق غېرىپ،
ئەل يېنىپ تۇرغان چىراقدۇر، سەن ئۇنىڭ پەرۋانى بول.
خەلقىمىزنىڭ ئەجرى بىلەن گۈللىگەن بىزنىڭ ۋەتەن،
سەنمۇ ئۆز ئەجرىڭ بىلەن گۈل ئۆستۈرەر باغۋەنى بول!
بۇ ھاياتتا ئادىمى بوپ ياشىماق ئاسان ئەمەس،
توغرا سۆز، ئادىل نىيەتلىك ساپ تازا ۋىجدانى بول.
شۇ ھاياتلىق ئالىمىدە دوستىمۇ بار، دۈشمەنمۇ بار،
دوستلىرىڭغا دوست بولۇپ، دۈشمەنلىگە ئەغيارى بول.
ھەر كىشى ئۆز بەختىنى تاپقاي كۈرەش مەيدانىدىن،
سەن كۈرەش مەيدانىدا ئۆردەك بولماي شۇڭقارى بول!
ئەي ئوغلانا، شۇ ھاياتتا ئوينا ـ كۈل، قەنتىڭنى چاق،
دۇنيادا ئەركىن ياشاپ ئۆت، قۇل بولماي سۇلتانى بول!

2

(ئونىنچى سىنىپنى توگىتىپ چىققان ئوقۇغۇچىلارغا بېغىشلايمەن)

ئونىنچىنى تۈگىتىپ، ئاتىستات ئالدىڭ كۆدەك،
يوللانما ئېپ ھاياتقا، سەن ئۇچۇم بولدۇڭ دېمەك.
ئۇلۇق ئارمان ئالدىڭدا، خەلقىڭ ساڭا يار ـ يۆلەك،
ئىستىقبالىڭ كۆكىدە ئىگىزىرەك ئۇچ، ئىگىزىرەك!

ئارمىيەگە بارسەن، نەۋقىران ژىگىت بولۇپ،
ئانا ۋەتەن ئىشقىدا يېنىپ تۇرغان ئوت بولۇپ.
قايتىپ كەلسەڭ كۆكسۈڭنى مىداللارغا تولدۇرۇپ،
يورتۇڭ خوشال قارشى ئالار، ئىگىزىرەك ئۈچ، ئىگىزىرەك!

ئوغلۇم سېنىڭ ئالدىڭدا تالاي ئۆمۈر قىرى بار،
ھاياتنىڭ سەن بىلمىگەن تۈرلۈك - تۈمەن سىرى بار.
شۇ سىرلارنى بىلىشتە ئىلىم دېگەن يولى بار،
مەرىپەت ئاسمىنىدا ئىگىزىرەك ئۈچ، ئىگىزىرەك!

ياشلىقىڭدا ئاشىق بوپ، بىر گۈزەلنى سۆيەرسەن،
مۇھەببەتنىڭ ئازاپلىق ئوتلىرىدا كۆيەرسەن.
سادىق بولساڭ سۆيگەڭگە، مۇرادىڭغا يېتەرسەن،
ساداقەتنىڭ كۆكىدە ئىگىزىرەك ئۈچ، ئىگىزىرەك!

ھايات يولى دولقۇنلۇق بىر دەرياغا ئوخشايدۇ،
تەغدىر سېنى خىلمۇ - خىل قايناملارغا تاشلايدۇ،
ئاشۇ قاينام ئىچىدە، ئارمان ئالغا باشلايدۇ،
بۇلۇتلارنى قاق يېرىپ، ئىگىزىرەك ئۈچۈ ئىگىزىرەك!

ئۆمۈر يولى - كۈرەش - دەپ ئېيتقان ئىكەن دانالار،
كۈرەش بىلەن ھەل بولار ئۇلۇغ ئارزۇ - ئارمانلار،
مۇرادىغا يېتەلمەس كۈرەشمىگەن نادانلار،
سەن كۈرەشتە باتۇر بول، ئىگىزىرەك ئۈچ، ئىگىزىرەك!

جەسۇر بۈركۈت ئەڭ ئىگىز كوكتە پەرۋاز قىلىدۇ،
ئىگىز ئۇچقان ھاياتنىڭ لەززىتىنى كۆرىدۇ.
پەستە قالغان قۇرۇتلار يەر دەسسىلىپ ئۆلىدۇ،
پەستە قالما ئوغلۇم، ئىگىزىرەك ئۈچ، ئىگىزىرەك!

1986 - ژىل، سېنتەبىر.

دوستۇمنىڭ يۇبلېيىغا

(قەلەمداش دوستۇم مەسىمجان زۇلپىقاروۋقا)

قەدىردان دوستۇم سېنى قۇچۇپ كەلدىم،
ژىراقتىن قانات قېقىپ، ئۇچۇپ كەلدىم.
تەبرىكلەپ ئاتمىش ياشلىق تويىڭنى مەن،
شېھىردىن گۈلدەستىلەر تۇتۇپ كەلدىم.
يادىمدا، ئاشۇ ياشلىق چاغلىرىمىز،
گۈللىگەن، ياشناپ كۆكلۈل باغلىرىمىز.
ئىككىمىز بىللە ئۆرلەپ ئۇچقان ئىدۇق،
ئەڭ بۈيۈك چوققىلارنى كۆزلەپ ئېگىز.
ياش ئىدۇق، يېنىپ تۇرغان يالقۇن ئىدۇق،
لاچىندەك ئۇچقۇر قانات ئالغۇر ئىدۇق.
باش ئەگمەي قارام تەغدىر قىسمىتىگە،
ئازاتلىق يوللىرىنى بىز ئىزدىدۇق!
ئەزەلدىن ئەرك سۆيگەن ئۇيغۇرستان،
تەگرىتاغ ئېتەكىدە قىلدى ئىسيان.
كۈرەشكە كىردىڭ سەنمۇ جەڭچى بولۇپ،
مەيداندا ياۋنى سۈرۈپ، تېرى ۋەيران.
مىڭ ئەپسۇس، ئىنقىلاپنىڭ ئوتى ئۆچتى،
قوللاردىن يالترلىغان قىلىچ چۈشتى.
تەغدىرنىڭ قىسمىتىگە نېمە چارە؟
خەلقىمىز پانا تىلەپ يەنە كۆچتى!
كەتتۇق بىز ئانا يۇرتتىن باشنى ئېلىپ،
ژۇرەككە جۇدالىقنىڭ ئوتىن سېلىپ.
يەتتىسۇ بويلىرىغا كېلىپ يەتتۇق،
بوۋىلار بېسىپ ئۆتكەن يولنى مېڭىپ.
شۇندا سەن ئەل ئىشقىدا كۆيۈپ ياندىڭ،
مەرىپەت دەرگاھىدا بىلىم ئالدىڭ.
قىلىچ تۇتقان قولۇڭدا قەلەم تۇتۇپ،
ئۇيغۇرنىڭ زۇلپىقارى بولۇپ قالدىڭ!
ياشلىقتا يازغان ئىدىڭ «گۈلشەنباغ»نى،
مەدھىلەپ ۋەتىنىمدە ئاتقان تاڭنى.
قىرىق ياشتا لۇتپۇللىغا ھەيكەل قويۇپ،
ياشانغاندا يېزىپ بەردىڭ «يانار تاغ»نى!
سەن يۇلتۇز، ئىگىز كۆكتە يېنىپ تۇرغان،
ئالەمگە ئۆز نۇرۇڭنى بېرىپ تۇرغان.
سېنىڭدەك ئەلگە سادىق ئوغلان بولۇپ،
دۇنيادىن ئۆتسە كىشى، نېمە ئارمان؟

1986 - ژىل، ئىيۇن.

قازاق باۋرىمغا

(دېكابر پاجەسى كۈنلىرىدە)

دېكابر ـ
قىشنىڭ سوغۇق بىر ئاخشىمى،
ئىغىردىن ئاڭلىناتتى سۈرلۈك چوقان.
كوكۈلگە تەشۋىشلىك ئويلار سېلىپ،
تالادا ھۆكۈرەتتى جۈت ـ شۇۋۇرغان!

دىكتور دەيدۇ:
ـ بىر توپ قازاق ژىگىتلىرى،
ھۆكۈمەتكە قارشى قىلدى ئىسيان!
ھاراقكەش، ناركومان ھەم لۆكچەكلەر،
ھەممىنى ئۇرۇپ ـ چېقىپ قىلدى ۋەيران!

جەمىيەت ئامانلىغىن بۇزدى ئۇلار،
دۆلەتكە ئېغىر زىيان سالدى بۈگۈن.
جىنايەت قىلمىشلىرى ئېغىر شۇڭا،
تېگىشلىك جازاسىنى ئالدى بۈگۈن!

ياق! ـ دېدىم ئورنۇمدىن چاچراپ تۇرۇپ،
يالغان سۆز! ھەقىقەت ھېچ ئۇنداق ئەمەس!
مىللەتكە قىلغان ئېغىر ھاقارەت بۇ،
چىن ئىنسان، ھاقارەتنى ھېچ كۆتەرمەس!

ھەق شۇكى:
قازاقنىڭ ياش قىرانلىرى،
ئىنسانلىق ھوقۇق تەلەپ قىلغان ئىدى.
مىللەتنىڭ ئار ـ نومۇسىن قوغداش ئۈچۈن،
كۆلدەك ياش ھاياتىنى، قىيغان ئىدى!

مەيدانغا كىرىپ كەلدى تۇشمۇ ـ تۇشتىن،
بېشىغا كاسكا كىيگەن دارازىلار.

ئايىماي، ئۇچرىغاننى ئۇرۇپ ـ سوقۇپ،
مەيداندا باشلاۋەتتى قىرغىن قىيا...

ژىقىتتى يۇزلەپ قىران ژىگىتلەرنى،
قىزلارنى چاچلىرىدىن سۆرەپ ماڭدى!.
كوچىلار بويالدى قىزىل قانغا،
يوللاردا يۈزلەپ ئۆلۈك جەسەت قالدى!

بار ئىدى، بۇ ياشلارنىڭ نە گۇناھى،
ھەق سۆزنى ئېيتىش شۇنچە گۇنامىدى؟
بۇ قانلىق جىنايەتكە كىم ئەيىپكار؟.
يە، ئۇلارنى قىرغىن قىلىش مۇراتمىدى؟

قازىغىم، نېمە دەرت بۇ، قانداق قىسمەت؟
بېشىڭغا چۈشتى يەنە، ئېغىر كۈلپەت!
ئايرىلىپ جەسۇر ئوغۇل ـ قىزلىرىڭدىن،
قەلبىڭگە چۈشتى يەنە قايغۇ ـ ھەسرەت!

قازىغىم، باۋرىم مېنىڭ قېرىندىشىم،
بىر ئانىنى بىللە ئەمگەن ئېمىلدىشىم.
ھەسرىتىڭ موجۇپ مېنىڭ ژۈرىگىمنى،
تاڭ ئاتقىچە قۇرىمىدى كۆزدىن يېشىم!

كەلدىم مەن، سېنىڭ بىلەن سىردىشاي دەپ،
دەردىڭنى تەڭ بۆلۈشۈپ موڭدىشاي، ـ دەپ.
پاراغەت كۈنلەردە بىز تامىر ئىدۇق،
بېشىڭغا دەرت كەلگەندە قوللىشاي دەپ.

چىن ئىنسان ـ يالغۇز تاشلاپ كەتمەس ھەرگىز،
قايغۇدا قالغان چاغدا قېرىندىشى...
بۇ پەقەت ئىنسانغىلا خاس پەزىلەت،
ۋىجدانسىز مەخلۇقلارنىڭ نېمە ئىشى؟!

1986 ـ ژىل، دېكابر، ئالمۇتا.

• •

سەن يوق

تەلمۈرۈپ مەن خەرىتىگە قارايمەن،
ـ ئۇيغۇرستان قەيەردە؟ ـ دەپ سورايمەن.
ئىزدەپ ـ ئىزدەپ تاپالمىدىم ھېچ نەدىن،
ۋەتىنىم، سەن يوق!

ب م ت نىڭ بېناسىغا كىرگەندە،
يۈزلەپ قاتار بايراقلارنى كۆرگەندە.
ئاي ـ يۇلتۇزلۇق كوك بايراقنى ئىزدىدىم،
بايرىغىم، سەن يوق!

ھەر خەلىقنىڭ كەلگەندە ئۆز بايرىمى،
قۇتلىشىدۇ ئازاتلىقنىڭ تويىنى.
ئويناي دېسەم، مەنمۇ شۇنداق خۇش كۈلۈپ،
بايرىمىم سەن يوق!

ئاتالغاندا ھەر خەلىقنىڭ تەئرىپى،
ئابرويى، ئاتىغى شان ـ شەرىپى.
ئېيتىلمايدۇ ئۇيغۇرنىڭ ھېچ تۆھپىسى،
شەرىپىم، سەن يوق!

يوقمىدى، يە ئالىمۇ ـ پازىللىرىڭ،
يوقمىدى، يە، شائىرو ـ نازىملىرىڭ.
ئېيتىلمايدۇ، ھېچ نەدە نامىڭ سېنىڭ،
ئۇيغۇرۇم، سەن يوق!

ئەي ئۇيغۇرۇم، جىسمىڭ بارۇ، ئىسمىڭ يوق،
ئەل ئالدىدا ماختانغىدەك ھۆسنىڭ يوق.
جىسمىڭ بارۇ، ئابرويىڭ يوق ئىكەن،
دېمەككى سەن يوق!

1986 ـ ژىل.

سېغىندىمغۇ

ئۇيغۇرستان، ئەللىرىڭنى سېغىندىمغۇ،
چەكسىز ئىدىر ـ بەللىرىڭنى سېغىندىمغۇ،
ھەر باھاردا قىيان بولۇپ تېشىپ ئاققان،
چېچەك سۈيى سەللىرىڭنى سېغىندىمغۇ!

ئۇيغۇرستان، تۇققان ئانا ئېلىم مېنىڭ،
تۇپرىغىڭدىن تۆرەلگەندۇر، تېنىم مېنىڭ.
سېنىڭ شەرۋەت سۇلىرىڭدۇر قېنىم مېنىڭ،
شاقىرىغان سايلىرىڭنى سېغىندىمغۇ!

قۇچىغىڭدا ئۆتكەن مېنىڭ باللىغىم،
يوللىرىڭدا قالغانغۇ ئىز ـ تامغىلىرىم.
ئازاپ ئىچىدە ئۆتسىمۇ كۆپ ئاي ـ ژىللىرىم،
ئاشۇ شېرىن ئانلىرىڭنى سېغىندىمغۇ!

قۇچىغىڭدا ئەركە ئويناپ ئۆسكەن ئىدىم،
ئەركىڭ ئۈچۈن زىندانلارغا چۈشكەن ئىدىم.
ئەزىز باشقا دەرت كەلگەندە كۆچكەن ئىدىم،
ئىلى دەريا بويلىرىڭنى سېغىندىمغۇ!

ئۇزاقلاردىن كۆرۈنگەندە كۆك تاغلىرىڭ،
ئاھ ئېسىمگە چۈشۈپ كەتتى گۈل باغلىرىڭ.
باغلىرىڭدا قالغان ئېدى ياشلىق چېغىم،
ئاخشامدىكى ئايلىرىڭنى سېغىندىمغۇ!

تاغلىرىڭدا بۇغا ـ مارال ھەم كىيىكلەر،
چۆللىرىڭدە قارا قۇيرۇق، جۇر ـ ئېلىكلەر.
يايلاقلاردا پادا ـ پادا مال ـ تۇلۇكلەر،
ئويناقشىغان تايلىرىڭنى سېغىندىمغۇ!

كۈندۈزلىرى كۆكتە قۇياش پارلاپ تۇرغان،
كېچىلىرى بولۇتتىن ئاي ماراپ تۇرغان.
سەھەرلىكى چولپان يۇلتۇز چاقناپ تۇرغان،
سۈزۈك ئاتقان تاڭلىرىڭنى سېغىندىمغۇ!

مەن ماڭغاندا ئاق يوللارنى تىلەپ قالغان،
بىللە ئۆتكەن كۈنلىرىنى كىنەپ قالغان،
ـ كۆرۈشمىسەك ئامان بول! ـ دەپ ژىغلاپ قالغان،
قەدىردان دوست ـ يارلىرىمنى سېغىندىمغۇ!

ئۇيغۇرستان، سېنى ئويلاپ تۇرالمايمەن،
چۈشلىرىمدە كۆرۈپ ھەرگىز قانالمايمەن.
كۈندە ئويلاپ، كۈندە كۆيۈپ ياتالمايمەن،
جەننەت ئوخشاش جايلىرىڭنى سېغىندىمغۇ!

كۆرەرمەنمۇ، ئىگىز ھەيۋەت تاغلىرىڭنى،
كۆرەرمەنمۇ گۈل ـ گۈلىستان باغلىرىڭنى،
كۆرەرمەنمۇ سېنىڭ ئازات چاغلىرىڭنى،
سائادەتلىك ئانلىرىڭنى سېغىندىمغۇ!

ئەي، ۋەتىنىم ـ سېنىڭ ئەركىڭ ئامەت ماڭا،
خورلىغىڭ ـ پۈتمەس قايغۇ ـ ھەسرەت ماڭا.
سېنىڭ ئۈچۈن ئوتقا كىرسەم راھەت ماڭا،
پەرۋانەڭ مەن، شاملىرىڭنى سېغىندىمغۇ!

1987 ـ ژىل.

سوق ژۇرەك

سوق ژۇرەك، سوققىن ژۇرەك ئوخچۇپ تېپىپ،
ئانا يۇرت مېھرىدىن قوۋۋەت ئېلىپ.
قىزىغان قىزىل قانلار تەنگە يەتسۇن،
يايرىسۇن جىسمىم مېنىڭ راھەتلىنىپ.
قىزىغان قىزىل قانلار تەنگە يەتسۇن،
نۇر بولۇپ تومۇرلارغا تاراپ كەتسۇن.
تەپتىدىن قەلبىمدىكى مۇزلار ئېرىپ،
ئۈمىتىمنىڭ چېچەكلىرى پورەك ئاتسۇن.
ھاياتنىڭ لەززىتىگە قېنىۋالاي،
بىر نەپەس نۇرۇم چېچىپ يېنىۋالاي.
بەرگەندىن بەرمىگىنىم كۆپىدۇر مېنىڭ،
خەلقىمگە بېرەرىمنى بېرىۋالاي!
ھايات ـ ئۇ، كۈرەش دېمەك، ئىجات دېمەك،
ئىجاتسىز ئۆتكەن ئۆمۈر پۇچەك دېمەك.
خەلقىمنى ئەگەر رازى قىلالىسام،
مەن ئۈچۈن ئەشۇ ئالىي مۇرات دېمەك!

1986 ـ ژىل.

ئارمان

ھە مانا، ئاتمىشقا يېتىپتۇ يېشىم،
چاچلىرىم ئاقىرىپ، سارغايدى چىشىم.
بىراق، مەن ھاياتتا ياششىم كېرەك،
دۇنيادا كۆپ تېخى، قىلىدىغان ئىشىم!

نۇر دېدىم: قاراڭغۇ زۇلمەتكە پاتتىم،
ئەركىنلىك ئىزدىدىم: زىنداندا ياتتىم.
ئۆمۈرنىڭ ئەڭ گۈزەل ياشلىق چاغلىرىنى،
دوزاقنىڭ ئىچىدە، غەمدە ئۇزاتتىم!

ھە، مېنىڭ ياشلىغىم، زىنداندا ئۆتتى،
تۈگىمەس دەرت ـ ئەلەم، پۇغاندا ئۆتتى.
نە ئىجات قىلالماي، نە، يار سۆيەلمەي،
مەنىسىز، بەھرىسىز، ئارماندا ئۆتتى!

زىنداندىن قۇتۇلۇپ، ئېلىپ ئەركىن دەم،
ئەمدىلا ئىجاتقا باسقاندا قەدەم.
ئۆلۈمنىڭ قىلىچى كەسسە ئۆمرۈمنى،
بولمامدۇ شائىرغا ئېتقۇسىز ئەلەم؟!

ھاياتتا كۆپ تېخى ئېچىلمىغان سىر،
ژۇرەكتە كۆپ تېخى يازمىغان شېئىر.
مەن ئاشۇ سىرلارنى ئېچىشىم كېرەك،
مىراسىم قېلىشى كېرەكقۇ ئاخىر!

ۋەتىنىم كۆكىدە ئاتسا يورۇق تاڭ،
ئەۋلادىم كۈلۈشسە، ئەركىن، شات ـ خۇرام.
ئىلىنىڭ بېغىغا قويۇلسا قەۋرەم،
دوستلىرىم، پەقەت شۇ مەندىكى ئارمان!

1988 ـ ژىل، سېنتەبىر.

ياشلىقنى سېغىنىش

قايرىلىپ قارىسام ئۆمۈر يولۇمغا،
ژىللارنىڭ كەينىدە ياشلىغىم قاپتۇ.
ياشلىقنىڭ باراقسان بوستانلىرىدا،
قىز سۆيگەن ئەشۇ بەگۋاشلىغىم قاپتۇ.

قەلبىمنىڭ تۆرىدە ئۆچمەس نۇر بولۇپ،
تۇرىدۇ، بىرىنچى سۆيگەن مەشۇقەم.
قانماستىن بىر ئالەم مۇھەببەت بىلەن،
تۇنجى رەت يارىمنى سۆيگەن ئاشۇ دەم!

ياشلىغىم، نېمە دېگەن گۈزەل ئىدىڭ سەن،
ياشاتتىم مۇھەببەت ئوتىدا كۆيۈپ.
ھەم ناخشا ئېيتاتتىم، ھەم ساز چالاتتىم،
قاناتتىم، ژۇرسەممۇ ھەر كۈنى سۆيۈپ!

كۆكۈلدە لىپمۇ ـ لىپ ئىدى ئارزۇلار،
بۈيۈككە ئىنتىلىپ قىزغىن ھەۋەستە.
ئېگىلمەس روھ بىلەن پەرۋاز قىلاتتىم،
كۆز يەتمەس چوققىلار قالاتتى پەستە!

ئېھ، ياشلىق، مەن كەتتىم، ژىللارنى ئاتلاپ،
سەن قالدىڭ ژىراقتا، ئاشۇ ژىراقتا.
كۆكلۈمدە بىر ئوتلۇق سېغىنىش قالدى،
خۇش ناۋا كۈيلىرىڭ ياڭرار قۇلاقتا.

ئۆمۈرنىڭ غۇيۇلداپ ماڭغان يولىدا،
بىر پەسلا كۆرۈنۈپ غايىپ بولدۇڭ سەن.
ھەم قىززىق ھەم ئازاپ ھىسلىرىڭ بىلەن،
بىر شېرىن چۈش كەبى ئەستە قالدىڭ سەن!

مەن ئاشتىم ئۆمۈرنىڭ داۋانلىرىنى،
چېككەمگە كۈمۈشتەك ئاقلار چېكىلدى.
ئۇ بەگۋاش چاغلىرىم مېنىڭ ئەندى يوق،
ژۇرەكنىڭ ئوتلىرى كۆيۈپ بېسىلدى.

ئېھ، ياشلىق، لاچىندەك قانىتىم بولسا،
قوينۇڭغا ئۇچۇپلا بارسام ئىدىم مەن.
ياشلىقنىڭ سوغۇلماس غەيرىتى بىلەن،
يەنە بىر پەرۋاز قىسپ ئالسام ئىدىم مەن!

1988 ـ ژىل.

ئىنقىلاپچى شەنگە

بۇ دۇنيادا شۇنداق ئۇلۇق ئادەملەر بار،
ئەڭ ئۇلۇغۋار غايە بىلەن ياشايدىغان.
ئاشۇ گۈزەل زامانلارغا يېتىش ئۈچۈن،
ئايانماستىن، بارلىغىنى ئاتايدىغان!

بۇ دۇنيادا شۇنداق باتۇر ئادەملەر بار،
كۈرەشلەردە چاقماق بولۇپ چاقنايدىغان.
زۇلۇملارغا بويۇن ئەگمەس ھېچۋاقىتتا،
دادىل تۇرۇپ ھەقىقەتنى ياقلايدىغان!

بۇ دۇنيادا شۇنداق ئادىل ئادەملەر بار،
مىللىتىنىڭ سائادىتىن كۆزلەيدىغان.
بېرىلمەستىن شەخسى پايدا مەنپەئەتكە،
توغرا ئىشلەپ، دايىم توغرا سۆزلەيدىغان!

ئاشۇ ئۇلۇق، ئادىل ئىنسان كىم دېسىڭىز،
ئادەملەرنىڭ ئەڭ ئېسىلى ـ ئىنقىلاپچى.
ئىنقىلاپچى بولغان ئۈچۈن دۇنيا گۈزەل،
كۆڭۈللەرنى ئاۋۇندۇرار خوشال ھىسسى!

قەدىرلىسەك ئىنقىلاپچىسىن قەدىرلەيلى،
كۆڭۈلدە يېنىپ تۇرسۇن ئوتلۇق مېھرى.
كۆپىرەك بولسا ئەگەر ئاشۇ جانلار،
بۇ دۇنيا خۇددى جەننەت بولار ئىدى!

1989 ـ ژىل، يانۋار.

يېڭى ژىل تىلەكلىرى

خۇش تەبەسسۇم قىلىپ بارچىگە،
كىرىپ كەلدى مانا يېڭى ژىل.
ئىشىك ئېچىپ، داستىخان راسلاپ،
قارشى ئالدۇق، سۆيۈندى بۇ دىل.
تەبرىكلىشىپ يېڭى ژىل بىلەن،
گۈل كۆتىرىپ كەلدى ئادەملەر.
دىل مېھرىدىن ھارارەت ئېلىپ،
قانداق ياخشى، ئۆتكەن بۇ دەملەر؟
ھەر يېڭى ژىل ـ ھاياتقا بىر تاڭ،
ھەر ـ بىر تاڭدا يېڭى بىر ئاھاڭ.
كۈرەش قىلىپ ژىللار قوينىدا،
مەخسىتىگە يېتىدۇ ئىنسان!
بۇ يېڭى ژىل ئىنسانىيەتكە،
سائادەتلىك ھايات ئېپ كەلدى.
ئەمگەكچىگە ھۇزۇر ـ ھالاۋەت،
ئاشىقلارغا مۇرات ئېپ كەلدى.
كەل، يېڭى ژىل، بارلىق ھاياتقا،
گۈللىنىش ۋە كامال ئېلىپ كەل!
خەلقلەرگە بەخت ـ سائادەت،
زالىملارغا زاۋال ئېلىپ كەل!
تېچلىق سۆيەر بىزنىڭ ئېلىمىز،
شۇ تىلەكتە ياشاپ كېلىمىز.
دايىم ئوچۇق بولسۇن ئاسمان،
كۈلۈپ تۇرسۇن كوكتە كۈنىمىز!

يېڭى ژىل ئويلىرى

هەر يېڭى ژىل كەلگىنىدە، ئاق لىباسقا پۈركىنىپ،
قارشى ئالىمەن، ئۆز ئىچىمدىن ئۆكىنىپ ھەم خۇش كۈلۈپ.
ئۆ كۈنگىنىم ـ ئۆمرۈمدىن غازاڭ بولدى بىر باھار،
خۇش كۈلگىنىم ـ قىلغان ئەجرىم تۇرار كۆزگە كۆرىنىپ.
گاھى كۈلۈپ، گاھى ژىغلاپ ئۆتىدىكەن ئۆمرىمىز،
ئۆتكەن ئۆمۈر ئارمىنىن يەپ قالىدىكەن كۆڭلىمىز.
بىر كۈلۈشكە ئەرزىمەسكەن، ئويىنغىنىڭ، كۈلگىنىڭ،
ئۆز قولۇڭدا بولمىسا، ئازات ـ گۈلىستان مۈلكىمىز!
ۋەتىنىم ئەركىنى ئىزدەپ، ئۆتتى بار ئۆمرۈم مېنىڭ،
ياشىدىمۇ ئېچىلىپ بىر كۈلمىدى كوڭلۈم مېنىڭ.
شۈكرىكىم ئەلنىڭ سۆيۈملۈك شائىرى بولالىدىم،
ناخشا بولۇپ ياڭرايدۇ ئەل قەلبىدە كۆيۈم مېنىڭ!

1989 ـ ژىل، 31 ـ دېكابر.

مەرسىيە

ئۆكسۈپ ـ ئۆكسۈپ ژىغلىغىن، ئەي، ئۇيغۇرستان،
ئەڭ مۇنەۋۋەر ئوغلۇڭدىن ئايرىلدىڭ بۈگۈن!
دۇنياغا ئۇيغۇرنىڭ داڭقىن كۆتەرگەن،
قادىرىيدەك قانىتىڭدىن قايرىلدىڭ بۈگۈن!
ئەي پەلەك، رەھىمسىز قىلىچىڭ بىلەن،
باغرىمىزنى خۇن قىلىپ ئېقىتتىڭ نىچۈن؟!
ئاز بولغاندەك بىزلەرگە كەلگەن دەرت ئەلەم،
مۇسىبەتنىڭ تېغىنى ژىقىتتىڭ نىچۈن؟!
زۇنۇن قادىر، دۈشمەنگە ئوت ئېدىڭ، ئەمما
خەلقىڭگە مېھرىۋان، دىلاۋەر ئېدىڭ.
ياتلارغا خوشامەت قىلمىدىڭ ئەسلا،
ھەقىقى ئەل ئوغلى بولۇپ ياشىدىڭ!
دېدارىڭنى كۆرەي دەپ كەلسەم ئالدىڭغا،
سەن كېتىپسەن «ئۈيقىغا» كۆزۈڭنى ژۇمۇپ!
بۇ ۋاپاسىز دۇنيادىن رەنجىگەنمىدىڭ،
يا، كەتكەنمۇ ياتلاردىن ژۈرىكىڭ سوۋۇپ؟
قايسى تەغدىر ئېپ كەلدى سېنى بۇياققا،
قايسى زالىم، ئەركسۆيەر قەلبىڭنى بوققان؟
قايسى قىسمەت تۇغۇلغان ۋەتەندىن ئايرىپ،
يات يەرلەردە قەۋرەڭنى مۇساپىر قىلغان؟
سېيىت مۇھەممەت چاقىردىمۇ سېنى قېشىغا،
بىلال نازىم غەزىلىنى ئاڭلاي دېدىڭمۇ؟
ئەركسۆيەر ئۇيغۇرنىڭ باتۇر ئوغلانى،
غېنى باتۇرنىڭ ئايغىدا ياتاي دېدىڭمۇ؟
ياق، سېنىڭ قەۋرەڭ ھېچ مۇساپىر ئەمەس،
بۇ زىمىندا ئەجداتلارنىڭ ئۇچمەس ئىزى بار.
ئەلاخاننىڭ نامى بىلەن ئاتالغان يەردە،
ياتماقلىقىڭ ئۆزى ھەم ئالىي ئېپتىخار!
ئۆمرۈڭ ئۆتتى تۈگىمەس غەم ـ تەشۋىش بىلەن،
قەۋرەڭدە تەشۋىشسىز ئارام ئېلىپ يات!
ئۇندا يوقدۇر جىسمىڭنى بوققۇچى كىشەن،
ئۇندا يوقدۇر، قەلبىڭنى موجىغان جاللات!
ئەلۋىدا، رازى بول، ئەي، ئېسىل ئىنسان،
مەڭگۈگە ئارام ئېپ ياتقىن قەۋرىدە.
جىسمىڭ تۇپراققا كۆمۈلگەن بىلەن،
سېنىڭ نامىڭ ياشايدۇ، ئەلنىڭ قەلبىدە!

1989 ـ ژىل، 28 ـ سېنتەبىر.

نىزامىدىن ئىنىمغا مەرسىيە

نىزام ئۆلدى! ـ دېگىچە، يۈلتۈز كۆچتى دېسەڭچۇ،
سايراپ تۇرغان بۇلبۇلنىڭ ئۈنى ئۆچتى دېسەڭچۇ.
ئۇ سەنئەتنىڭ بېغىدا ئېچىلغان بىر گۈل ئېدى،
ئاشۇ بىر گۈل شېخىدىن سۇنۇپ چۈشتى دېسەڭچۇ!
ئىنىم، سېنىڭ ھاياتىڭ قارا يەرگە كۆچتىمۇ؟
بېشىمىزغا مۇسىبەت كۈنى يەنە چۈشتىمۇ؟
سەن گۈلشەندە سايدىغان خۇش ئاۋاز بۇلبۇل ئېدىڭ،
دۇتتار تارىڭ ئۈزۈلۈپ، خۇش ئاۋازىڭ ئۆچتىمۇ؟
بۇ ھاياتتا ئاز ئېدى، ئىنىم سەندەك ياخشىلار،
نېمە ئۈچۈن شۇم ئەجەل كەلدى ئەشۇ ياخشىغا،
نېمە ئۈچۈن بۇلبۇلنى بوستانىدىن ئايرىدى،
يە، خۇدايىم ئۆزىمۇ ئامراقمىدى ناخشىغا؟!
ئىنىم، تېخى بىز سېنىڭ قەدرىڭگە يېتەرمىز،
دىدارىڭنى سېغىنىپ، ئارمان قىلىپ ئۆتەرمىز.
سېنىڭ مۇڭلۇق ناخشاڭغا قانمىغانغۇ ژۈرەكلەر،
ئوت قاناتلىق ناخشىنى ئەمدى كىمدىن كۈتەرمىز؟
تېخى ناخشاڭ كۆپ ئېدى، خەلقىم ئاڭلاپ باقمىغان،
بۇلبۇل ئىدىڭ باغلاردا ئۇچۇپ قانات قاقمىغان.
سېنىڭ خۇش ئاۋازىڭغا تەشنا ئېدى ژۈرەكلەر،
لەززەت ئېلىپ كۆيىڭدىن كىملەر ئېرىپ ئاقمىغان؟!
تىنچ ياتقىن قەۋرەڭدە، ئەي ۋەتەننىڭ بۇلبۇلى،
ھەمرا بولسۇن يېنىڭدا ساڭا جەننەت ھۆرلىرى.
ئانا ۋەتەن كۆكسىدە جاراڭلىغان كۈيىڭ بار،
سەن ياشايسەن خەلقىڭنىڭ ژۈرىكىدە ئەبەدى!

1990 ـ ژىل، مارت.

دوستلۇق ھەققىدە

سۆيگەن يارغا ئېيتمىغان جان سىرىنى،
يوشۇرماستىن دوستىمىزغا ئېيتىمىز.
دوست ئىڭلىسا، بىزمۇ بىللە ياش تۆكۈپ،
دوست كۈلگەندە بىزمۇ يايراپ كېتىمىز!

پارچە ناننى يېيىشىمىز تەڭ تالىشىپ،
تامچە سۇنى تەڭگە بۆلۈپ ئىچىمىز.
تەڭ بۆلۈشكە بولمىسا گەر بەختىنى،
دوستلار ئۈچۈن ئۇنىڭدىنمۇ كېچىمىز!

پايدا كەلسە، دوستىمىزغا ئۆتنىپ،
زىيان كەلسە، ئۆزىمىزگە ئالىمىز!
ئەجەل كەلسە، كۆكسىمىزنى قالقان قىلىپ،
ئۆزىمىز ئۆلۈپ، دوستنى ساقلاپ قالىمىز!

مەرت ئىگىتلەر دوستقا سادىق كېلىدۇ،
دوستى ئۈچۈن دوزاققىمۇ كىرىدۇ.
ھېچنېمىنى ئايىمايدۇ دوستىدىن،
چىن ھەقىقى دوستلۇق شۇنداق بولىدۇ!

ئەينە شۇنداق چىن دوستلارنىڭ دىلى بىر،
تېنى باشقا بولغان بىلەن جېنى بىر.
دوستلىرىڭغا شۇنداق سادىق بولدۇڭمۇ؟
دەللىڭ تۇرۇپ ئېيتىپ باققىن قېنى بىر؟!
1990 - ژىل، ماي.

ئارمان

مەن ئىدىم، ئۇيغۇر ئوغلى سابىت دېگەن،
بەختسىز مىللىتىمنىڭ غېمىن يېگەن.
ئىنتىلدىم، ئارمىنىمغا يېتەلمىدىم،
شۇنچىلىك قىسقا ئىكەن ئۆمۈر دېگەن!
ياش ئىدىم، ئاق باش بوۋاي بولدۇم ئەندى،
گۈل ئىدىم ياشناپ تۇرغان، سولدۇم ئەندى.
سامادا پارلاپ تۇرغان يۇلتۇز ئىدىم،
نۇر كېتىپ، ئاستا - ئاستا سۇندۇم ئەندى.
كۈندە مىڭ خىياللاردا تولغىنىمەن،
بەختىمنى كۆرمەك بولۇپ تەلپۈنىمەن.
ۋەتە ننىڭ ئازاتلىغىن كۆرەلمەستىن،
ئۆتەرمەنمۇ - دېسەم ئوتتا ئۆرتىنىمەن!
تار ئىكەن، قىسقا ئىكەن ئۆمۈر يولى،
خەتەرگە تولغان ئىكەن ئوڭ ۋە سولى.
خۇشلىغى ئاز، تەشۋىشى كۆپ ھاياتلىقتا،
مۇراتقا يەتمەس ئىكەن ئىنسان - قولى.
ئارمانلار قالدى مېنىڭ ژۈرىگىمدە،
ئوت بولۇپ يانغان ئارزۇ - تىلىگىمدە.
نە قىلاي، ئۆلگەندىكى بەختىنى مەن،
قېنىپ بىر كۆلەلمىسەم تىرىگىمدە!
ھەسسىنە، ئەركىن ۋەتەن ئاسمىنىدا،
بۈركۈتتەك يەنە پەرۋاز ئېتەرمىدىم.
ۋاقىراپ ئازات ۋەتەن ناخشىسىنى،
چاقماقتەك يېنىپ بىر بار ئۆچەرمىدىم!
1990 - ژىل.

مۇقام

مۇقام چالدىم بۇرادەرلەر، مۇقام سازنىڭ پىرىدۇرلەر،
جاھان سەنئىتىنىڭ تاجى - كۆڭۈلنىڭ دىلبىرىدۇرلەر.
گۆزەللىك بابىدا دوستلار، ئۇنىڭدەك دىلرابا يوقدۇر،
ئۇلۇق سازەندە ئۇيغۇرنىڭ ياراتقان گەۋھىرىدۇرلەر.
ساتارىم تارىدا ئۆتمۈش ئەسىرلەرنىڭ ساداسى بار،
ئاتالەر قەلبىدىن چىققان، پىغانۇ - مۇڭلىرىدۇرلەر.
مۇقاملارنىڭ ئاتاسى راك، چالاي ئەۋۋەلى مەن راكنى،
مۇقامى چەببايات بىرلەن بايات ئۇنىڭ خىلىدۇرلەر.
مۇشاۋرەك، پەنجىگا سازى - ئاشىقلار مۇقامدۇر،
سەنەمگە ئەرزىنى ئېيتقان، غېرىبىنىڭ ئاھلىرىدۇرلەر.
سەبا گۈلشەننى ئىسكەندە، بۇلبۇللار ناۋا ئەيلەر،
نەۋا دىللارنى يايراتقان، مۇھەببەت چەشمىسىدۇرلەر.
پەرۋاز قىلىپ سەيرەتتىم، ئەجەم بىرلەن ئىراقنى،
يۈرەك تارىنى تەۋرەتكەن، ئەجەمنىڭ مەرغۇلىدۇرلەر.
رۇخسارنى سېغىنغاندا، چالۇرمەن سازى رۇخسارنى،
سىگا - يار ۋەسلىگە يەتكەن ئاشىقنىڭ كۈيىدۇرلەر!
ئۇزھال پەدىسى - مىسكىن ھالىمىنىڭ بايانىدۇر،
مېنىڭ سازىم - جاپاكەش مىللىتىمنىڭ ئاھلىرىدۇرلەر.
مۇقامدىن مۇڭ توكۇلسە ئۇيغۇرىي ھېچبىر ئەجەپ يوقدۇر،
ساتارىم نالىسى - مىسكىن ئېلىمنىڭ نالىسىدۇرلەر!
1991 - ژىل. ئالمۇتا.

ئۇيغۇرستان ـ جەننەت ماكان*)

بەخت دېسەڭ ـ بوستانغا بار، تەخت دېسەڭ سۇلتانغا بار،
دىلغا ئارام ئىزدىسەڭ، سەھەر تۇرۇپ، سۇبھانغا بار.
روزى مەخشەرگە بېرىپ، ئىزدىمە جەننەتنى سەن،
ھەقىقىي جەننەت ئىزدىسەڭ ئۇيغۇرستانغا بار.
ئۇيغۇرستان ئەللىرىنىڭ ھەر بىرى بىر مۆجىزات،
ئەندازىنى كۆرگىلى بوغدام بىلەن سايرامغا بار.
بەشكىرەمنىڭ باغلىرى، بېھىش ئېرۇر قۇچاغلىرى،
نېئمىتىنى تېتاي دېسەڭ قەرارغېمەس، قەشقەرغە بار.
قايىسى ھۇردىن كام قالۇر ئەتلەس ئەگىل، خوتەن قىزى،
ھۆرى غىلمان ئىزدىسەڭ خۇلدىغىمەس خوتەنگە بار.
باغ كۇچارنىڭ قىزلىرى، ئالما ـ ئاناردۇر يۈزلىرى،
ۋەسلى جانان ئىزدىسەڭ مەۋاغىمەس كۇچارغا بار.
قايىسى جەننەت نېئمىتىدىن كام ئۇ تۇرپان ئۈزۈمى،
لەززىتىن كۆرەي دېسەڭ نەئىمگىمەس تۇرپانغا بار.
ۋەتىنىمنى باغ دېسەم ـ ئۇرۇمچى ئۇنىڭ راۋىغى،
جانغا راھەت ئىزدىسەڭ، ئۇرۇمچىدەك ئەدنانغا بار.
ئىلىخونىڭ ئالمىسى ـ دەرتلىك ژۇرەكنىڭ دارىسى،
دەرتكە دەرمان ئىزدىسەڭ دارۇسسالام غۇلجامغا بار.
بۈيۈك ئالتاي تاغلىرى، ئالتۇن ـ كۈمۈچدۇر كانلىرى،
دۇررى گۆھەر ئىزدىسەڭ ۋەسلەتى ئالتايغا بار.
يەر يۈزىدە تەگدىشى يوق مۆجىزە تەگرى تېغىمىز،
جەننىتىل پىردوسنى كۆرەي دېسەڭ بوغدامغا بار.
بۇ جاھاندا بارمىكىن ئۇيغۇر ئېلىدەك قۇت ماكان،
تۇپرىغىن تاۋاپ قىلىپ ئۆتمەك ئۇچۇن مېھمانغا بار.
ئەي، ئۇيغۇرىي يۇرت قەدرىنى سەن كەبى كىملەر بىلۇر،
شۇ ئەزىز ۋەتەننى سۆيې، كىرەك دېسە قۇربانغا بار!

*) قەرار، خۇلدى، مەئۋا، ئەدنان، دارۇسسالام ۋەسلەت،
پىردوسى، نەئىم ـ مۇسۇلمانلارنىڭ ئېيتقادى بويىچە
8 جەننەتنىڭ ناملىرىدۇر.
1990 ـ ژىل.